

У ВЕРЕСНІ нинішнього року виповнюється 70 років, як на окупованій фашистами території України, розгорнулася активна боротьба українського народу проти окупантів та їх посібників. Згідно з Указом колишнього президента України Л. Д. Кучми 22 вересня кожного року відзначається День партизанської слави.

З перших днів фашистської окупації виступили на боротьбу з ненависним ворогом і ровенчани. Почали діяти підпільні групи і організації П. М. Миющенка, Т. Ф. Ковпака, М. М. Асахова, М. К. Фідарова. Що не день, то полум'я антифашистської боротьби озгоряло. Створювалися диверсійні групи і партизанські загони.

У 1942 р. успішно діяли проти фашистів партизанські групи Д. Попова, М. Корчева в Морочнівському районі, А. Сидельникова та М. Мисюни в Рафалівському районі. Ці групи переросли в партизанські загони. В листопаді 1942 р. з Білорусії на Рівненщину прибув з загonom розвідників батальйонний комісар А.П. Бринський. Загін швидко зростає на рахунок місцевих підпільних груп і незабаром перетворився на партизанське з'єднання. На північній області бойові операції здійснювали загони партизанського з'єднання А.З. Одухи.

У серпні 1942 р. у Рівненську область прибув десантний загін спеціального призначення під командуванням Д.М. Медведєва. Через місяць, неподалік від села Борове на Рокитнівщині, десантувались у лісовому масиві

і танків, близько 30 тисяч солдатів і офіцерів. Особливо відзначились в боях з окупантами командири диверсійних груп М.С. Орлов, П. М. Талах та рокитнівчани Василь Самосюк і Кирило Кузьмич.

Велику організаторську роботу з розгортання партизанського руху в тилу ворога провело з'єднання Героя Радянського Союзу О. М. Сабурова. Воно нараховувало в своєму складі 7700 чоловік. Із з'єднання було виділено за роки війни 25 загонів, які об'єднували 4176 партизанів у самостійні загони та з'єднання. За вказівкою О. М. Сабурова два партизанські загони було створено у Рокитнівському районі — це ім. Дзержинського та ім. Котовського, які очолювали Іван Галицький та Петро Плесконосов.

Загін ім. Дзержинського весною 1943 р. було передано у з'єднання В.А. Бегми. Через кілька днів на партизанському аеродромі, що розміщувався на Дубнівських хуторах в Білорусії, загін одержав зброю,

ім. Боженка (командир Рудич, комісар Майстренко). Звідси їх групи виходили на бойові завдання до залізниці Олевськ-Сарни. На цій партизанській стоянці, де ще збереглися землянки, майже щорічно збираються колишні мешки району, щоб відзначити своє свято — День партизанської слави.

Нині в районі проживає понад 40 чоловік колишніх партизанів. З них у селищі Рокитне: Олімпіада Йосипівна ГОРАЩУК (1918 р. н.), Клавдія Федорівна КЛЮЄВА (1924 р. н.), Панаас Фокович ПИШНЯК (1925 р. н.), Георгій Тарасович ФОМЕНКО (1926 р. н.); у с. Старе Село — Матвій Якович ЛІСОВЕЦЬ (1911 р. н.), Денис Наумович БАЛДИЧ (1917 р. н.), Антон Макарович КУЗЬМИЧ (1924 р. н.); у с. Кам'яне — Сергій Антонович КУЩУК (1921 р. н.), Григорій Хомич ДЕМИДОВЕЦЬ (1922 р. н.); у с. Березове — Петро Васильович КРУПИЧ (1915 р. н.).

За період фашистської окупації карателі знищили в районі тисячі мирних громадян, спалили села: Старе Село, Кам'яне, Будки Кам'янські, Борове, Нетребу та інші. В боях з окупантами загинуло чимало народних месників. Серед них командир батальйону сабурівського з'єднання Павло Рева, помічник полковника В.А. Бегми капітан Степан Качура, командир Глухівського партизанського загону із з'єднання С.А. Ковпака Петро Голуб, партизан із загону «Переможці» Антоніо Бланко, розвідник із з'єднання В. А. Бегми Петро Юрков, керівник підпільної групи на

НАРОДНІ МЕСНИКИ ПОЛІСЬКОГО КРАЮ

Генеральний штаб Радянської Армії на чолі з старшим лейтенантом Д. Т. Узденовим. Вони провели велику розвідувальну і диверсійну роботу.

Проте найбільш активно і планомірно очолювали діяльність народні месники області з Великої землі на початку січня 1943 р. сюди прибула оперативна група на чолі з членом ЦК КП(б)У, епутатом Верховної Ради СРСР, секретарем Рівненського обкому КП(б)У В.А. Бегмою. За наказом Українського штабу партизанського руху в порядку організації оперативної групи з партизанського з'єднання О. М. Сабуова, яке прибуло з Брянських лісів на крайнське Полісся, було передано загін «За Батьківщину» під командуванням І.П. Федорова. Загін нараховував понад 400 партизанів. Організаторська діяльність розпочалася у північних районах області. Оперативна група становила зв'язки з усіма народними месниками, що діяли тут самостійно, виявляли комуністів, які залишилися на окупованій території, організували і підпільні партійні комітети.

З кожним днем партизанські загони поповнювалися новими людьми з місцевого населення, зростала кількість партизанських загонів. Партизанського загону «За Батьківщину», який становив базу Рівненського підпільного обкому партії, створилося два великі з'єднання, якими командував Р. Сатановський.

У лавах народних месників рівненських з'єднань перебувало понад 7 тисяч чоловік. Вони підірвали понад 100 ворожих ешелонів з солдатами і військовою технікою. 160 шосейних і залізничних мостів, 124 склади, розірвали понад 700 км залізничних колій, знищили понад 260 автомашин

обстріляли та вибухнули і повернулися в село Купелю. Це стало відомо фашистському командуванню. Бо незабаром над селом з'явилися три бомбардувальники. Вони обстріляли партизанів з кулеметів і скинули на будівлі села та партизанські окопи десятки бомб. Але особливих втрат партизани не зазнали. Вони з перших днів активізували бойову діяльність на території Рокитнівського і сусіднього Олевського районів. На ґрунтових дорогах і залізницях Рокитне-Олевськ пролунали перші вибухи. Було підірвано дві автомашини з карателями і військовий ешелон. Відзначилися у проведенні цих диверсій партизани Федір Скалига, Бронік Цибульський, Яків Кек, Микола Яценко та ін.

У роки фашистської окупації на залізничній станції Остки діяла підпільна група, яку очолював черговий по станції Григорій Цюра. Він тримав тісний зв'язок з місцевими партизанськими загонами ім. Котовського та ім. Дзержинського, допомагав їм у проведенні диверсій на залізницях. Групу було викрито і її учасників фашисти розстріляли. Г. Я. Цюру посмертно нагороджено орденом Вітчизняної війни II ступеня.

Влітку 1943 р. на територію Рокитнівщини прибули з білоруських лісів, після десантування з двох літаків, партизани загону ім. Кармелюка, командиром яких був Герой Радянського Союзу В. М. Яремчук. Вони розмістилися в лісі між селами Сехи та Глинне. Першу свою диверсію партизани провели на залізницю біля селища Томашгород, підірвавши військовий ешелон.

Трохи пізніше, у лісовому масиві урочища Ковалі, неподалік села Березове, розмістилося партизанське з'єднання

станції Остки і Григорій Цюра та інші.

За бойові дії в тилу ворога було нагороджено орденами і медалями Радянського Союзу понад 3 тисячі рівненських партизанів і підпільників. Звання Героя Радянського Союзу було присвоєно командиром диверсійної групи М. С. Орлову та партизану М. Т. Приходьку. Ордена Леніна удостоєні командири диверсійних груп Петро Талах та Василь Самосюк. Командир загону ім. Дзержинського Іван Галицький, комісар Григорій Коваленко, командир диверсійної групи Кирило Кузьмич відзначені орденами Червоного Прапора.

Партизани пишуться тим, що у важкий для нашої Батьківщини час свідомо, за покликом серця і розуму, взяли до рук зброю і ризикуючи своїм життям, вступили в смертельну бій з окупантами. Відомий український кінорежисер Олександр Довженко писав: «Партизани — це ті сини України, перед якими знімуть шапки цілі століття, якими будуть гордитися цілі покоління, складатимуть про них думи і пісні...» Будемо надіятись, що так воно і буде. Адже про подвиги народних месників, які внесли значний вклад у Перемогу у Великій Вітчизняній війні, забувати грішно.

Андрій ГРЕЧКО,
колишній командир диверсійної групи загону ім. Дзержинського з'єднання В. А. Бегми, полковник у відставці.

На фото: партизани і воїни Рокитнівщини, які найбільше відзначилися у боях з фашистами, під час зустрічі з керівниками району.

